

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Biennii Peripatetici

Complectens Quæstiones Logicales Una Cum Institutionibus Dialecticis Ad Antiquorum Recentiorumque Mentem Resolutas, Nec Non Juxta Modernam Scholarum Peripateticarum Methodum Elaboratas & Explicatas

Kretz, Marquard

Herbipoli, 1749

Articul. I. De numero prædicabilium, eorumque univocatione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-52248](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-52248)

nam Porphyrii ad modernam Philosophiæ scholasticæ methodum in præsentî disputatione proponam, ita tamen, ut omissis iis, quæ catholicæ fidei contraria, ac prorsus absurda in ipsa *Isagoge* confarcinavit, ea solummodò prosequar, quæ utiliter *de numero prædicabilium, eorûmq; naturâ in particulari* complexus est. Postremò subjungam ea, quæ ad notitiâ individui magis necessaria videbuntur.

ARTICULUS I.

De numero Prædicabilium, eorûmq; Univocatione.

281. **N**Ota. Prædicabilia & Universalia hîc idem sonant, licet in se termini magis & minùs communes rectè dicantur; Omne enim Universale prædicabile est, sed non omne prædicabile Universale, ut patet in voce *Deus*. De his in præsentî articulo duo sunt pertractanda. *Primum est*: Quot sint Universalia, non quidem *numero* distincta; quis enim omnia enarrabit? Sed quot sint Universalia differentia *specie*, eaque non *physicâ*, quâ illa solùm differunt, quæ differentes notabiliter habent naturas; sed *specie logicâ*, quâ differre dicuntur illa, quæ in consideratione logica notabiliter disconveniunt. Ecce *statum questionis* in §. primo decidendæ; *Alterum est*: An ratio Universalis prædicabilibus specie logicâ distinctis conveniat *Univocè*? Ecce *statum questionis* in §. altero discutiendæ!

Q 2

§. I.

§. I.

Quot sint Universalia Specie logicâ distincta?

282. *Dico 1.* Divisione tantùm immediatâ rectè duo statuuntur Universalia; alterum *essentiale, accidentale* alterum. *Ratio est.* Tot sunt Universalia, si immediatè dividantur, quot sunt modi immediati essendi in multis, & de iis prædicandi, logicè diversi; sed duo duntaxat sunt ejusmodi modi; ergo. *Major exinde patet;* quia modus essendi & prædicandi de multis, est ratio formalis constitutiva Universalis; definitur enim, *unum aptum inesse, & prædicari de multis.* Ex ratione autem formali rerum, optimè desumitur ratio illarum distinctiva. *Min. prob.* Quidquid inest, & prædicatur de multis, inest, & prædicatur vel ut aliquid *essentiale*, vel ut aliquid *accidentale*; ergo duo duntaxat sunt modi immediati essendi in multis, & de iis prædicandi. *Ita Philosophi complures tum in impressis, tum in manuscriptis.*

283. *Dico 2.* Accedente divisione mediatâ Universalia sunt quinque: *Genus, Species, Differentia, Proprium, Accidens.* *Hæc conclusio ex ipso Aristotele fundamentum habet, & est communissima.* *Ratio est.* Tot sunt Universalia accedente divisione mediatâ, quot sunt modi essendi, & prædicandi de multis tum mediatè, tum immediati, logicè diversi; sed sunt quinque ejusmodi modi; ergo etiam sunt totidem Universalia. *Rationem majoris desume ex n. 282. Prob. min.* Quidquid est in multis, vel inest iis *essentiale*

tialiter, vel *accidentaliter*. Si *essentialiter*; ergo vel inest ut tota essentia, & est *Species*; vel ut pars generalior, & est *Genus*; vel ut pars specialior, & distinctiva, & est *Differentia*. Si inest *accidentaliter*; ergo vel inest necessario, & est *Proprium*; vel inest contingenter, & est *Accidens*. Tot etiam sunt modi prædicandi nimirum metaphysici; Quidquid enim prædicatur, vel prædicatur *in quid*, vel *in quale quid*, vel *in quale*. Si prædicetur *in quid*; ergo vel *in quid completè*, & est *Species*; vel *in quid incompletè*, & est *Genus*; si prædicatur *in quale quid*, est *Differentia*. Si autem prædicetur *in quale*; ergo vel *in quale necessarium*, & est *Proprium*; vel *in quale contingenter*, & est *Accidens*. Ecce quinque modos inessendi & prædicandi! Dixi supra hanc conclusionem fundari in Aristotele; hic enim Universalia definit in ordine ad inesse, & prædicari. Tot igitur ab Aristotelicis statuenda sunt Universalia specie logicâ distincta, quot sunt modi essendi & prædicandi logicè notabiliter diversi.

284. *Obj. 1.* Sunt duo tantum inferiora, nempe species, & individuum; ergo etiam duo duntaxat sunt Universalia. *R. D. Ant.* Sunt duo tantum inferiora, & his eodem modo Universale inest, aut de iis prædicatur. *N.* & his diverso logicè modo inest, & de iis prædicatur. *C.* Si ais: Omne Universale inest & prædicatur vel essentialiter, vel accidentaliter; ergo etiam ex modo inessendi duo tantum sunt Universalia. *R. D. Ant.* Inest vel essentialiter,

ter, vel accidentaliter divisione immediatâ C. Divisione mediatâ. N. Cur autem fiat divisio mediata, duplex est ratio. 1. Quia sic clariùs elucescit, quo modo inferioribus suis Universalia insint, & de iis prædicentur. 2. Quia aptior est ad finem Logicæ, qui est directio operationum mentis ad scientias comparandas. *Si reponas*, Universalia sunt vel genera, vel species; ergo divisio illa mediata non datur. *Prob. Ant. 1.* Differentia v.g. *Rationale*, prædicatur de hoc vel illo rationali *in quid completè*, eodem modo prædicatur *Proprium* v.g. *Risibile*, de hoc, & illo risibili; ergo *Differentia* & *Proprium* sunt species. R. D. *Conf.* *Differentia* & *Proprium* sunt species respectu suorum inferiorum. C. respectu subjectorum v.g. Petri. N. *Prob. idem Ant. 2.* *Accidens* v.g. *Color* prædicatur de albedine, & nigredine tanquam specie differentibus *in quid incompletè*; ergo hoc pertinet ad genus. R. D. *Conf.* Pertinet ad genus respectu inferiorum. C. respectu subjectorum. N. Respectu quorum subjectorum *accidens* sit quintum prædicabile, *vide infra de accidente*.

285. *Obj. 2.* Non datur Universale, quod non sit species; cum quodlibet Universale constet genere, & differentiâ, adeoque prædicetur ut tota essentia, id quod speciei convenit; ergo datur unicum tantum Universale. R. D. *Ant.* Non datur Universale, quod non sit species saltem *accidentaliter*. C. *essentialiter*. N. Quodlibet Universale concipi ut species potest, &

& de suis inferioribus ut tota essentia prædicari, v. g. Genus de hoc, vel illo genere &c. Verum quod sic concipiatur, speciesque denominetur, hoc illi essenziale non est, sicut essenziale generi est esse genus, differentia esse differentiam &c.

286. *Obj. 3. Aristoteles 3. Top.* Omisâ specie, quatuor duntaxat prædicabilia adducit; ergo non sunt quinque. *R. N. Conf.* Nam ex loco citato nil probatur contra hanc thesin. Quandoquidem *Aristoteles* ibi non agit de Universali incompleto, sed de prædicatis propositionum philosophicarum de subjecto Universali in ordine ad scientias, quæ circa Universalia versantur; omisit igitur speciem, cum hæc de singularibus prædicatur. *Si ais.* Saltem *Proprium*, & *Accidens* non sunt duo diversa specie logicâ Universalia; ergo erunt quatuor tantum. *Probat. ant.* Ex eo quod *Proprium physicum*, v. g. Calor respectu ignis, sit *materialiter* tantum convertibile cum igne; & *Proprium metaphysicum*, v. g. Risibile respectu hominis sit *essentialiter* convertibile cum homine, hæc duo Propria non faciunt duo Universalia; ergo nec *Proprium* & *Accidens* constituent duo Universalia, licet unum prædicetur *in quale necessariò*, alterum *in quale contingenter*. *R. N. Conf. Disp. est:* Quia ad Logicam pertinet præcisè modus prædicandi convertibiliter; cum igitur in hoc citata duo propria non differant, ratio non est, cur duo diversa logicè Universalia constituent. Quod

verò aliquid convertatur materialiter, alterum essentialiter, hoc potiùs ad aliam scientiam pertinet, v. g. ad Physicam. Econtrà modus prædicandi *necessariò* & *contingenter* pertinet ad Logicam; modus enim prædicandi *necessariò*, est modus prædicandi de omnibus individuis ejusdem speciei; v. g. *Omnis homo est visibilis*. Modus autem prædicandi *contingenter* non concernit individua omnia, ut patet in hac prædicatione: *Aliquis homo est literatus*. Quis igitur neget modos hos esse logicè diversos, & diversa constituere Universalia?

287 *Obj. 4.* Sunt decem prædicamenta; ergo decem quoque sunt prædicabilia. *R. N. Conf. Disp. est:* Quia prædicamenta sumuntur ex modis essendi physicis, quorum sunt decem, infrà, ubi de prædicamentis agetur, referendi. Econtrà diversitas specifica Universalium desumitur ex diversis logicè modis essendi metaphysicis, quorum sunt quinque tantùm. *vid. n. 283. Si ais.* Diversus modus prædicandi, sequitur diversum modum essendi; ergo si decem sint modi essendi, etiam decem erunt modi prædicandi. *R. D. Ant.* Sequitur modum essendi *logicè* diversum *C. Physicè* diversum. *N.* Nempe modus prædicandi diversus sequitur modum essendi desumptum à diversâ prædicati cum subjecto connexionem, quæ secundùm dicta n. 283. quintuplex est. *Si reponas.* In quolibet prædicamento est aliquod prædicabile à prædicabilibus in aliis prædicamentis distinctum; ergo sunt decem prædicabilia.

bilia. R. D. *Ant.* Distinctum *materialiter*. C. *formaliter*. N. Prædicabile *materialiter tale* est res ipsa, quæ prædicatur. Prædicabile *formaliter tale* præter rem dicit modum, quo res ipsa prædicatur, qui modus duntaxat quintuplex est. *Si urgeas.* Genus *supremum* prædicatur de multis genere differentibus; Genus *infimum* de multis specie tantum differentibus. *Species subalterna* prædicatur de multis specie differentibus, & numero; *Species verò infima* prædicatur de multis numero tantum differentibus; ergo modus prædicandi non tantum quintuplex est. R. D. *Ant.* Et hi prædicandi modi *accidentaliter* duntaxat differunt. C. *essentialiter* differunt. N. Ratio essentialis, distinguens Genus à specie, est, quòd genus prædicetur *in quid incompletè*; species autem *in quid completè*, & *ut tota essentia*. Ità pariter differentia *Generica* v. g. *Sensitivum*, & *Specificum* v. g. *rationale* accidentaliter tantum differunt; cum utraque prædicetur *in quale quid*, quæ est ratio essentialis differentia. Idem dic de Proprio *Generico* & *Specifico*, quæ pariter in ratione essentiali *Proprii* conveniunt, i. e. prædicantur *in quale necessariò*.

288. *Obj. s.* Dantur prædicationes ad allatos quinque prædicandi modos non reducibiles; ergo. *Prob. ant.* Adducendo varias prædicationes. *Prima est.* *Petrus est ens, est unum, est aliquid.* R. Hæ prædicationes reducuntur ad genus, cum ens ejusque attributa genera sint. *Secunda est:* *Hoc animal est animal;* item

Qs

Homo

Homo est animal rationale. R. Hæc prædicationes pertinent ad speciem, eoquòd prædicatur in iis tota subjecti essentia. *Tertia est: Animal est homo.* R. Hæc, & similes inordinatæ prædicationes spectant ad accidens; nam logicè animali accidit, esse hominem. Item reducitur ad accidens hæc prædicatio: *Homo est species*, cùm naturæ humanæ àb extrinseco adveniat, quòd denominetur species. Item hæc: *Deus est homo*; licèt enim τὸ *homo* non prædicetur *adjectivè* de Deo, *contingenter* tamen de Deo affirmatur. Si autem dicas: *Christus est homo*, prædicabis speciem, cùm prædicatum explicet unam naturam Christi specificam. *Quarta est: Rationale est animal.* R. Hæc pertinet ad Proprium, si τὸ *rationale* *adjectivè* & *formaliter* accipiatur; quia licèt animal non sit de essentia rationalis sic accepti, ei tamen necessariò convenit. Idem dic ad hanc propositionem: *Homo est Persona*, in qua prædicatum se habet ùt proprium physicum, eoquòd simpliciter separari possit à natura humana, ùt patet in Christo. Si verò in prima propositione *rationale* sumatur *realiter* & *substantivè*, erit prædicatio generis; cùm faciat hunc sensum: *Homo est animal.* *Quinta est: Petrus est individuum.* R. Hæc rursus est prædicatio Proprii. *Sexta est: Christus est Deus.* Item *Petrus est hic homo.* R. Hæc & similes prædicationes huc non spectant, ubi quæritur de modis prædicandi termini communis; in allatis autem propositionibus prædicatum est terminus singularis.

§. II.

An Universale ut sic, formaliter tale, respectu quinque Universalium in specie sit univocum?

289. *Dico. Est univocum. Ratio est: Quia prædicatur de quinque Universalibus secundum idem nomen, & eandem rationem; de quolibet enim Universali in specie verè dicitur, quod sit unum aptum inesse, & prædicari de multis, abstrahendo à modo essentiali vel accidentali, quæ est ratio essentialis Universalis ut sic. Confr. hæc conclusio autoritate plurimorum Doctorum. D. Thomas. 1. p. q. 2. a 7. in ☉. hæc habet: Dicendum, quòd Universale dupliciter sumi potest, vel pro natura subjecta intentioni, vel pro ipsa intentione Universalitatis. . . . Si accipiatur secundo modo, est ens rationis, & univocè prædicatur de quinque Universalibus. P. Sylvest. Maurus q. 38. Sic ait: Sicut omnia animalia conveniunt in hoc, quòd sint animal, differunt verò, quòd homo est animal rationale, equus est animal binnibile; sic omnia prædicabilia. . . . Conveniunt in hoc, quòd sunt prædicabilia de pluribus, differunt verò per diversos modos prædicandi. Ita Conimbricenses. q. 7. in Præfat. Porphyrii. a. i. Ita Toletus & alii, quos in doctissimis suis elucubrationibus sequuntur RR.*

290. *Obj. Ex hac conclusione sequeretur, Universale constituere sextum Universale, in quantum nimirum prædicatur de quinque Universalibus. R. N. Sed Universale sic acceptum redu-*

redu-

reducitur ad genus. *Si ais.* Genus nequit prædicari de Universali; ergo nec Universale ad genus reduci potest. *R. D. Ant.* Nequit prædicari de Universali *essentialiter*. *C. accidentaliter & denominativè.* *N.* Hæc propositio: *Universale est genus*, est accidentalis; eoquod quærenti, *quid est Universale ut sic?* Non rectè responderes: *est genus*; sed deberes dicere: *Universale ut sic est unum aptum inesse, & prædicari de multis, præscindendo à modo essentiali vel accidentali, quo inest, vel prædicatur.* Verùm hæc propositio: *Genus est Universale*, est essentialis; quia in hæc genus prædicatur de sua specie; sicuti in hæc prædicatione: *Homo est animal.* Hinc etiam quærenti, *Quid est Genus?* aptè respondes, *est Universale.*

291. *Inst.* Si Universale respectu quinque prædicabilium foret genus; ergo genus, quod est primum prædicabile, esset species; sed genus nequit esse species; ergo. *R. D. Sequel.* Genus &c. esset species *sub eadem abstractione*, sub quâ est genus. *N. Sub diversâ abstractione.* *Subdist.* Genus essentialiter sumptum esset species *denominativè, & accidentariò* *C.* esset species *essentialiter*. *N. D. etiam min.* Genus essentialiter tale nequit esse species essentialiter. *C.* nequit esse species *accidentariò, & denominativè.* *N. Explico.* Dum à genere, specie &c. essentialiter acceptis (h. e. secundùm suas essentias, quas habent sub cognitione faciente genus aut speciem &c.) abstraho Universale,
tunc

tunc Universale ut sic fit *superius* quinque prædicabilibus essentialiter acceptis, & respectu illorum fit *accidentaliter genus*; ipsa autem quinque prædicabilia fiunt *accidentaliter species*. Si verò hoc ipsum Universale ut sic cum sua cognitione genereizante, sive essentialiter considerans, illud cum reliquis generibus essentialiter talibus misceam, & alia rursus abstractione rationem generis abstraham, tunc genus ut sic fit *species accidentaliter*; ipsum verò Universale ut sic, & reliqua genera partialia fiunt accidentaliter individua logica, & inferiora. Ex his

292. *Collige* I. Idem respectu ejusdem superius esse potest, & inferius; sed sub diverso respectu, & ratione diversarum abstractionum. II. Genus ut sic definiri quidem non potest per aliud genus ut sic; definitur tamen per aliud genus particulare, quale est *Universale*. III. Datur genus superius genere generalissimo non quidem in eadem, sed in linea diversa. Hæc judico sufficere in hac materia ut plurimum speculativâ. Plura qui desiderat, consulat *P. Lingen*, *P. Wietrowsky*, *Conimbricenses*. &c.

ARTICULUS II.

De primo Prædicabili, sive Genere.

293. **P**ORPHYRIUS in sua *Isagoge* triplicem adducit generis acceptionem; capite enim I. sic habet: *Dicitur genus, & aliquorum*
bomi-